

Openbaar leenrecht vanaf 2026

Informatiebundel voor openbare bibliotheken

1. Inleiding

Sinds 1 januari 2026 is de manier waarop de leenvergoeding voor openbare bibliotheken wordt uitbetaald anders. Waar de Vlaamse overheid die taak de voorbije jaren nog op zich nam, verschuift de verantwoordelijkheid voortaan naar het lokale bestuursniveau. Dat betekent dat de vraag van en facturatie door Repobel nu rechtstreeks bij de openbare bibliotheken terechtkomt. **Cultuurconnect wil dat voor bibliotheken faciliteren** door centraal data te beheren en aan te leveren, de berekening te maken, en op basis daarvan de factuur aan de openbare bibliotheken te bezorgen. En met het bijkomende voordeel dat op die manier de bestaande **groepskorting behouden** blijft.

2. Situering

Sinds de interne staatshervorming in Vlaanderen van 2016 zijn openbare bibliotheken een lokale bevoegdheid. De Vlaamse overheid nam de betaling van de vergoeding voor openbaar leenrecht de voorbije jaren nog centraal op zich, maar dit stopt vanaf 1 januari 2026. Daardoor ligt de financiële, administratieve en juridische verantwoordelijkheid voor de jaarlijkse aangifte en betaling voortaan bij de lokale besturen.

In de beheersovereenkomst 2026-2030 vraagt de Vlaamse overheid expliciet dat Cultuurconnect de openbare bibliotheken en de lokale besturen helpt bij het nakomen van de wettelijke verplichtingen met betrekking tot het leenrecht. Cultuurconnect bouwt daarbij verder op haar bestaande rol om collectie- en uitleengegevens voor de sector te verzamelen en te structureren.

De betrokken partners in dit traject zijn:

- Reprobel
- Cultuurconnect
- VVBAD
- VVSG

3. Twee mogelijke scenario's voor de aangifte van het openbaar leenrecht

In principe gebeurt de aangifte en betaling rechtstreeks door de bibliotheken bij Reprobel, de beheersvennootschap voor het openbaar leenrecht.

Om openbare bibliotheken en lokale besturen te ondersteunen biedt Cultuurconnect een faciliterend model aan om de administratieve verwerking en betaling centraal te organiseren.

Voor aangiftejaar 2026 (referentiejaar 2024) zijn twee scenario's mogelijk voor de aangifte van het openbaar leenrecht:

1. Individuele aangifte rechtstreeks bij Reprobel
2. Aangifte via Cultuurconnect (centrale ondersteuning)

Bibliotheken en lokale besturen kunnen hierin een keuze maken. Cultuurconnect zal alle openbare bibliotheken begin april 2026 nog rechtstreeks aanschrijven met meer gedetailleerde informatie over o.a. de timing van deze keuze en een individuele berekening van de kostprijs van de leenvergoeding voor 2026 en 2027.

I. Scenario 1 - Individuele aangifte bij Reprobel

Bibliotheken kunnen kiezen om zelf rechtstreeks aangifte te doen bij Reprobel.

Werkwijze:

- Reprobel schrijft de openbare bibliotheek individueel aan per brief of mail.
- De bibliotheek ontvangt een gestandaardiseerd bestand met:
 - In te vullen contactgegevens
 - In te vullen facturatiegegevens (zoals het ondernemingsnummer en BTW-nummer van de te factureren juridische entiteit, BTW-statuuut, ...)
 - Collectie- en uitleengegegevens (aangeleverd via Cultuurconnect, zoals voorheen via BIOS)
- De bibliotheek valideert de gegevens binnen de aangegeven termijn.
Indien de bibliotheek afwijkt van de collectie- en uitleengegegevens aangeleverd door Cultuurconnect, worden die afwijkingen grondig gemotiveerd en komen Reprobel en de bibliotheek tot een akkoord.
- Na akkoord volgt de individuele facturatie (via Peppol of pdf).
- Het lokale bestuur betaalt rechtstreeks aan Reprobel.

Bibliotheken die voor dit scenario kiezen:

- organiseren zelf de administratieve opvolging;
- zijn juridisch verantwoordelijk voor de controle en validatie van de aangeleverde gegevens;
- genieten niet van de groepskorting (zie scenario 2).

II. Scenario 2 - Aangifte via Cultuurconnect (centrale ondersteuning)

Bibliotheken en lokale besturen kunnen kiezen om de aangifte centraal te laten verlopen via Cultuurconnect.

In dit model treedt Cultuurconnect op als faciliterende partij en neemt zij de praktische en administratieve afhandeling op zich, waardoor ook een groepskorting* wordt bekomen.

Werkwijze:

- De bibliotheek/lokaal bestuur sluit een overeenkomst of mandaat af met Cultuurconnect.
- Cultuurconnect verzamelt en structureert de collectie- en uitleengegevens (zoals voorheen via BIOS).
- Cultuurconnect bezorgt Repobel een overzichtsbestand voor voorafgaande revisie en validatie, en dat voor alle ingetekende openbare bibliotheken.
- De berekening gebeurt volgens de wettelijk vastgelegde parameters van het openbaar leenrecht.
- Cultuurconnect factureert het lokale bestuur. Bij niet-betaling van het lokale bestuur aan Cultuurconnect, zal de facturatie alsnog door Repobel gebeuren en valt de bibliotheek terug onder 'scenario 1'.
- Repobel factureert vervolgens centraal (voor de ingetekende openbare bibliotheken) aan Cultuurconnect.
- Cultuurconnect betaalt de verschuldigde vergoeding aan Repobel.

*Groepskorting

De wettelijke groepskorting (2,5% op de collectievergoeding en 2,5% op de uitleenvergoeding) kan worden toegepast in een model van centrale betaling indien het aantal deelnemende bibliotheken samen minstens 10 procent van de globale collectie en van de globale uitleningen van alle openbare uitleeninstellingen in de Vlaamse Gemeenschap vertegenwoordigen.

4. Pro memorie: Wat is het openbaar leenrecht?

De uitlening voor een beperkte duur van auteursrechtelijk beschermde werken zonder winstoogmerk is, net als de verhuring met winstoogmerk, een exclusief auteursrecht (artikel XI.165, § 1, derde lid Wetboek van Economisch Recht – WER). Ze kan in principe dus niet zonder de voorafgaande en specifieke toestemming van de rechthebbenden.

Voor de openbare uitlening door specifiek daartoe opgerichte of erkende openbare bibliotheken bestaat er echter een wettelijke uitzondering op dit principe (artikelen XI.192 en XI.218 WER): het ‘openbaar leenrecht’. De openbare uitlening kan dus zonder toelating van de rechthouder(s), maar in ruil moeten openbare bibliotheken wel verplicht een jaarlijkse vergoeding betalen aan Reprobel, de centraal innende beheersvennootschap. Het tarief van deze vergoeding en de overige inningsmodaliteiten zijn vastgelegd in de wet (artikelen XI.243-245 WER) en in een Koninklijk Besluit van 13 december 2012 (‘KB Openbaar Leenrecht’).

De vergoeding voor openbaar leenrecht is naar Belgisch auteursrecht dus een ‘wettelijke licentie’ of ‘wettelijke vergoedingsregeling’. Dat betekent niet alleen dat de Vlaamse en Brusselse (Nederlandstalige) openbare bibliotheken deze vergoeding jaarlijks moeten betalen, maar ook dat over de tarieven en de overige inningsmodaliteiten op zich niet kan worden onderhandeld.

De vergoeding voor openbaar leenrecht omvat niet alleen alle soorten tekstwerken (zoals bv. boeken, kinderboeken, strips, tijdschriften en kranten), maar ook standalone fotografische werken, geluidswerken (zoals bv. cd’s en luisterboeken), audiovisuele werken (zoals bv. dvd’s), (papieren) databanken en bladmuziek (partituren). E-boeken die worden uitgeleend via het platform cloudLibrary (of soortgelijk toekomstig model op licentiebasis) vallen niet onder de wettelijke uitzondering voor openbare uitlening en worden dus niet meegenomen in de jaarlijkse aangifte in het kader van deze wettelijke vergoedingsregeling. De vergoeding voor openbaar leenrecht is ook van toepassing op werken die zijn omgezet in een bijzonder formaat voor gebruikers

met een leesbeperking (bv. Daisy), althans als ze via de openbare bibliotheek worden aangeboden (en dus niet centraal via Luisterpunt). Games kunnen, hoewel hun juridische statuut niet 100% vaststaat, worden beschouwd als audiovisuele werken en vallen dus ook onder de jaarlijkse aangifte ondanks hun hybride karakter (ook software). Gezelschapsspellen zijn doorgaans een combinatie van tekst en beeld (eventueel aangevuld met sonore of audiovisuele elementen), en vallen in principe dus ook onder de wettelijke leenrechtvergoeding. Loutere software (m.u.v. games) valt echter niet onder de wettelijke uitzonderingsregeling, maar onder het exclusieve auteursrecht.

De vergoeding voor openbaar leenrecht is er alleen voor specifiek daartoe opgerichte of erkende openbare bibliotheken met een brede publiekswerking. Ze geldt dus niet voor bv. lokale vzw's die boeken uitlenen zonder winstoogmerk maar die niet specifiek zijn erkend als openbare bibliotheek, zelfs niet als hun uitleningen de facto een openbaar karakter zouden hebben.

5. Pro memorie: Hoe wordt de vergoeding voor openbaar leenrecht berekend?

De bedragen en de overige inningsmodaliteiten van de vergoeding voor openbaar recht zijn geregeld in het KB Openbaar Leenrecht (2012). Het gaat over een jaarlijkse vergoeding met twee componenten, die samen moeten worden aangegeven en betaald: enerzijds een proportionele vergoeding per uitlening, en anderzijds een forfaitaire staffelvergoeding op basis van het aantal werken in de collectie van de openbare bibliotheek.

De omvang van de collectie wordt vastgesteld op de begindatum van de referentieperiode. Voor de aangifte 2026 (referentiejaar 2024) is dat dus de collectie op 31 december 2023. Het aantal uitleningen wordt uiteraard pas bepaald op het einde van de referentieperiode en over deze volledige periode. Voor referentiejaar 2024 is dat dus van 1 januari tot en met 31 december 2024.

De omvang van de collectie wordt verminderd met 5% voor auteursrechtelijk beschermde werken die niet voor uitlening beschikbaar zijn ('stockwerken') en nog eens met 5% voor werken die niet of niet langer auteursrechtelijk beschermd zijn ('publieke domeinwerken').

De omvang van het aantal uitleningen wordt verminderd met 5% voor publieke domeinwerken.

Zowel voor de berekening van het aantal werken in de collectie als van het aantal uitleningen wordt gekeken naar het aantal fysieke exemplaren van al deze werken samen. Wat dus telt, is niet het aantal titels maar wel het totale aantal exemplaren van die titels.

De verlenging van een initiële uitlening telt niet als een uitlening. Hetzelfde geldt voor de raadpleging ter plaatse (in de leeszaal) van een auteursrechtelijk beschermd werk, al moet dit werk wel worden meegeteld in de collectie.

Alle werken die onder de verantwoordelijkheid van de openbare bibliotheek vallen in termen van aankoop, collectievorming en/of uitlening, moeten in de jaarlijkse aangifte worden meegenomen, ongeacht hun fysieke locatie zoals mobiele bibliotheken (bv. bibliotheekbussen) en externe antennes van de openbare bibliotheek (bv. in gevangenissen).

De wettelijk verschuldigde vergoedingen voor het openbaar leenrecht zijn btw exclusief (verlaagd btw-tarief van 6% voor auteursrechten). De jaarlijkse vergoeding is als volgt:

Collectievergoeding (staffel, zes categorieën):

1 – 12.500 werken	€ 524
12.501 – 25.000 werken	€ 1.310
25.001 – 50.000 werken	€ 2.620
50.001 – 100.000 werken	€ 3.843
100.001 – 200.000 werken	€ 5.240
200.001+ werken	€ 6.288

Uitleenvergoeding (per uitlening): € 0,0294

Deze vergoedingen zijn ongewijzigd sinds referentiejaar 2018, en gelden dus ook voor de aangifte 2026 voor referentiejaar 2024.

Artikel 4 § 6 KB Openbaar Leenrecht voorziet een korting voor de centrale betaling door een publieke overheid of een vereniging van uitleeninstellingen van 2,5% voor de betaling van de collectievergoeding en nog eens 2,5% voor de betaling van de uitleenvergoeding, samen dus maximaal 5%. Die 5% is de korting die aan de Vlaamse Gemeenschap werd toegekend in het kader van haar centrale betaling tot en met 2025 (referentiejaar 2023). Deze korting kan voor een samenwerkingsverband van Vlaamse openbare bibliotheken echter alleen worden toegekend als de collecties en de uitleningen van deze instellingen samen minstens 10 procent van de globale collectie en van de globale uitleningen van alle openbare uitleeninstellingen in de Vlaamse Gemeenschap vertegenwoordigen (art. 12, eerste lid KB Openbaar Leenrecht).

Andere kortingen zijn niet voorzien in het KB Openbaar Leenrecht, zodat Reprobel ze wettelijk dan ook niet kan toekennen.

6. Achtergrondinformatie

I. WAT DOET REPROBEL?

Reprobel (cv) is de ministerieel vergunde centrale beheersvennootschap van auteursrechten van de Belgische auteurs en uitgevers. Ze werkt onder toezicht van de Controledienst van de beheersvennootschappen van de FOD Economie. Reprobel is bij Koninklijk Besluit aangesteld om de wettelijke vergoedingen voor reprografie (fotokopieën, private en publieke sector), onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, en openbaar leenrecht, te innen en te verdelen. Met *bizili by Reprobel* (www.bizili.be) biedt Reprobel daarnaast ook een succesvolle combilicentie aan voor de meest courante vormen van (intern) digitaal hergebruik en voor papieren reproducties van haar omvangrijke nationale en wereldwijde repertoire auteursrechtelijk beschermde teksten en beelden in de private en de publieke sector. Na aftrek van haar beperkte beheerskosten verdeelt Reprobel alle geïnde vergoedingen integraal onder de rechthebbenden (via haar vijftien leden-beheersvennootschappen of via Auvibel voor het aandeel van rechthebbenden van geluidswerken en audiovisuele werken). In boekjaar 2024 verdeelde Reprobel meer dan 31 miljoen euro onder de rechthebbenden. Sinds haar opstart injecteerde ze zo al bijna een half miljard euro in de Belgische creatieve en informatiesector. Meer informatie over de werking, inningen en verdelingen van Reprobel, evenals haar jaarverslagen, vind je op www.reprobel.be.

II. WAAR VIND JE MEER INFORMATIE?

<https://www.reprobel.be/openbaar-leenrecht/>

<https://www.vvsg.be/kennis/databank/leenvergoeding-bibliotheek>

<https://www.vvsg.be/nieuwsoverzicht/vlaanderen-bespaart-op-bibliotheken>

<https://www.vvbad.be/nieuws/lokale-verantwoordelijkheid-voor-leenvergoeding-vanaf-2026>

<https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/cultuur/bovenlokale-cultuur/bibliotheekbeleid-vlaanderen>

<https://bibliotheek.be/>

VAN DAMME, Kurt, *Compendium Belgisch Auteursrecht*, Larcier-Intersentia, 2025, 1.711p. (<https://www.larcier-intersentia.com/nl/compendium-belgisch-auteursrecht-9789400018914.html>)

